

Protocol dyslexie

December 2018

Inhoud

Inleiding	3
Denkkader leerlingbegeleiding	3
Doel van het dyslexiebeleid op onze school	4
Het beleid rond dyslexie	4
Aangepaste normering voor leerlingen met dyslexie	6
Procedure voor het verlenen van faciliteiten dyslexie	7
Tot slot	9
Bijlage 1: Procedure gebruik Kurzweil	10
Bijlage 2: Faciliteitenpas dyslexie (groene kaart)	11

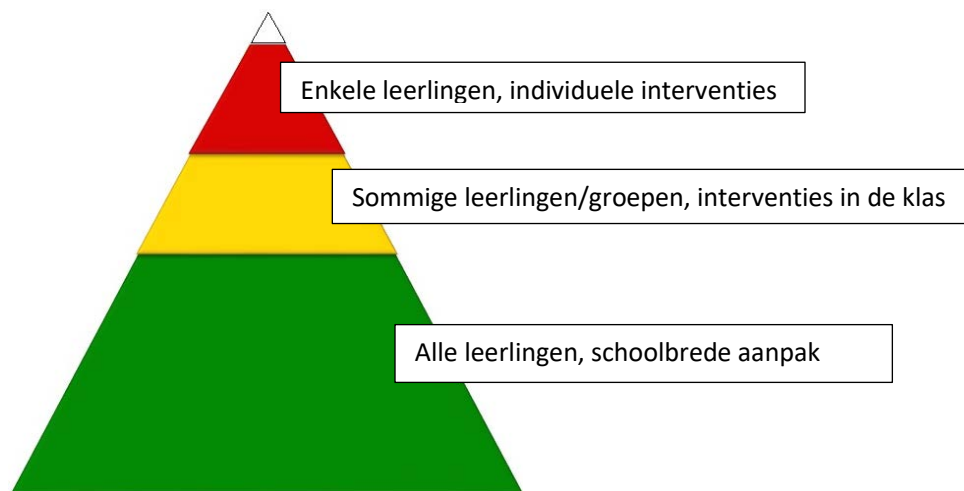
Inleiding

Het Grotius College heeft in de Kracht van Samen! en de kernwaarden beschreven waar zij voor staat. In de De Kracht van Samen! staat dat het Grotius College als Openbare School een samenleving in het klein is, dat het Grotius College zich graag inzet om het beste uit leerlingen te halen en waar nodig te helpen. Hiervoor doen wij altijd ons uiterste best. We herkennen en erkennen talent en doen al het mogelijke om dit maximaal te ontwikkelen. Dat doen we niet alleen met ons team van gemotiveerde en deskundige medewerkers, maar vooral door intensief samen te werken met de leerlingen zelf en hun ouders. We zijn betrokken bij onze leerlingen en we gunnen iedereen de ruimte om volwaardig deel uit te maken van deze scholengemeenschap. Hierbij geldt afspraak is afspraak. Afspraken tellen en worden nagekomen. We mogen elkaar aanspreken op het nakomen van de afspraken.

Wij willen dat de school een veilige omgeving is. Hiervoor hebben we een aantal zaken op het gebied van leerling- en docentbegeleiding opgezet. Een onderdeel daarvan is dit protocol dyslexie.

Denkkader leerlingbegeleiding

Op het hele gebied van leerlingbegeleiding en ondersteuning werken we met het volgende denkmodel:

De basiskwaliteit van de lessen en het onderwijs moet zo zijn dat de overgrote meerderheid van de leerlingen gewoon mee kan draaien in de lessen. Zij hebben geen extra ondersteuning nodig. Alles wat we in de les en in de groepen doen waardoor leerlingen goed functioneren, zijn 'groene' preventieve acties. Voor een aantal leerlingen of groepen is het zo dat zij op deelonderwerpen wat extra's nodig hebben (soms zelfs incidenteel of tijdelijk). Die ondersteuning kan in de klas plaatsvinden, vaak in samenspraak tussen vakdocent en mentor. Indien nodig

met de back-up van de zorgspecialisten en coördinator. Het gaat hier om “gele interventies”. Het gele gebied is het hitteschild waarin de betrokkenen zoeken naar kleine interventies waarmee geprobeerd wordt te voorkomen dat leerlingen in het rode gedeelte terecht komen. Als er echt een individuele interventie nodig is, speciale zorg, valt de leerling onder de individuele extra ondersteuning. Dit is het “rode” gebied. Hierbij zijn de zorgspecialisten betrokken en wordt er expertise van buiten de school ingezet. Het kan zijn dat een leerling permanente ondersteuning nodig heeft (rood), maar het kan ook zijn dat een leerling even een individuele (rode) interventie nodig heeft waarna hij/zij weer terug kan en gaat naar het gewone (groen).

Voor sommige leerlingen blijken alle interventies die wij inzetten niet voldoende. Zij zullen het bij ons niet redden en naar andere vormen van onderwijs of andere scholen doorstromen. In ons denkkader is dat het kleine witte driehoekje.

Doel van het dyslexiebeleid op onze school

- signalering en een samenhangende reeks van maatregelen, waaronder begeleiding, moet ervoor zorgen dat:
 - o leerlingen met dyslexie het niveau van onderwijs kunnen volgen dat aansluit bij hun intellectuele capaciteiten;
 - o leerlingen met dyslexie, zo nodig met hulpmiddelen, hun taal- en leesvaardigheden vergroten;
 - o leerlingen met dyslexie leren omgaan met hun taalproblemen.

Het beleid rond dyslexie

Algemeen: *definitie van dyslexie*

Als definitie van dyslexie hanteren we de definitie van de gezondheidsraad:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (Stichting Dyslexie Nederland).

Criteria die we hanteren zijn:

criterium van achterstand

De beheersing van het lees- en/of spellingniveau (accuratesse en/of vlotheid) ligt significant onder het niveau dat vereist is in de (onderwijs)situatie waarin de leerling de lees- en spellingvaardigheid functioneel moet toepassen.

criterium van didactische resistentie

Ondanks adequate remediërende instructie en begeleiding in het verleden (primair onderwijs) of gedurende een periode in het voortgezet onderwijs, blijven de problemen in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau bestaan.

Preventieve interventies geldend voor alle leerlingen (groen en geel)

Groen: Binnen het onderwijs dat aangeboden wordt op Het Grotius College is veel aandacht voor (begrijpend) lezen en spelling. Zo zijn er afspraken gemaakt dat alle toetsen aangeboden worden in lettertype Arial 12. En worden alle leerlingen methodeonafhankelijk getoetst om de vaardigheden rond taalverzorging, Nederlandse woordenschat en leesvaardigheid in beeld te brengen (Cito VAS toetsen).

Geel: Voor taalzwakke leerlingen is de mogelijkheid om extra RT te krijgen. Dit is een kortdurende individuele interventie van onze Remedial Teacher.

Preventieve interventies geldend voor alle leerlingen met dyslexie (groen)

Voor leerlingen met dyslexie gelden de volgende afspraken:

- Toekennen van extra tijd bij toetsen (so's, repetities, schoolexamens) van maximaal 20% van de gegeven toetstijd. Of de docent geeft een toets waarbij daarop vooraf duidelijk wordt aangegeven welke opgave(n) een leerling met een groene kaart mag overslaan. Als de leerling de toets af heeft, kan hij/zij daarna de overgeslagen opgave(n) afmaken.
Voor leerlingen die een opgave hebben overgeslagen geldt een andere normering. Deze is van te voren bepaald. Voor het centrale examen geldt een maximale tijdsverlenging van 30 minuten bij een examen van 2,5 of 3 uur.
- Toekennen van een 'groene kaart' waarop de afspraken en faciliteiten voor de individuele leerling met dyslexie staan.
- De docenten houden met name in de onderbouw bij beoordeling van spellingfouten bij proefwerken rekening met de problematiek van de dyslectische leerling door soepeler om te gaan met spellingfouten (zie hoofdstuk 4: Aangepaste normering voor leerlingen met dyslexie).

Individuele interventies geldend voor een leerling met ernstige dyslexie (geel)

De meeste leerlingen met dyslexie hebben voldoende profijt van de (groene) interventies zoals deze genoemd zijn in de vorige paragraaf. Er zijn enkele ernstig dyslectische leerlingen die onvoldoende profijt hebben van genoemde interventies. Afhankelijk van de ernst, de aard en de vraag wat de leerling nodig heeft zijn dan de volgende interventies mogelijk:

- Gebruik maken van digitale leerboeken (Dedicon: www.dedicon.nl). Deze worden in overleg met de zorgcoördinator door de ouders zelf besteld, waarna school de kosten vergoedt.
- Gebruik maken van software om tekst naar spraak om te zetten. Op Het Grotius College kunnen leerlingen met dyslexie gebruik maken van het programma Kurzweil (zie voor meer informatie www.lexima.nl en bijlage 1).

Individuele interventies geldend voor een leerling met zeer ernstige dyslexie (rood)

Het geven van vrijstellingen/dispensatie.

In het inrichtingsbesluit WVO (Wet Voortgezet Onderwijs) wordt onderscheid gemaakt tussen vrijstellingen (voor een categorie leerlingen) en een ontheffing (voor

individuen) voor bijvoorbeeld de tweede moderne vreemde taal. Voor het aanvragen van een ontheffing mag een school binnen de landelijke regelgeving zijn eigen beleid bepalen. Het Grotius College wil leerlingen zoveel mogelijk uitdagen en verleent om die reden niet automatisch een ontheffing aan alle dyslectische leerlingen. In de praktijk blijkt namelijk dat veel leerlingen met extra faciliteiten het volledige programma wel degelijk aankunnen. Zij verwerven zo kennis op een breed gebied, wat meer kansen biedt bij vervolgopleidingen en op de arbeidsmarkt.

Als echter blijkt dat een leerling door dyslexie, zelfs met de faciliteiten, echt niet in staat is het diploma te halen dat bij zijn intelligentie past, kan via de conrector, op basis van onderzoek door deskundigen, een ontheffing aangevraagd worden voor de tweede moderne vreemde taal. Dit kan alleen in de bovenbouw waar Frans of Duits in het gemeenschappelijk deel verplicht is. Van doorslaggevend belang is daarbij dat de leerling voldoende inzet heeft getoond om een zo goed mogelijk resultaat te behalen. Hierover zijn met de ouders en de leerling gesprekken gevoerd.

Leerlingen die een ontheffing krijgen, moeten in de bovenbouw een vervangend vak volgen om aan de eindexameneisen te voldoen. Dit kan betekenen dat de keuze door het rooster zeer beperkt is of dat een vak deels op eigen kracht dient te worden gevolgd. Als een leerling in de onderbouw dispensatie krijgt voor Duits of Frans, volgt hij/zij wèl de lessen, maar wordt er op een andere (beperkte) manier getoetst en worden niet alle resultaten meegeteld bij de overgangsnormen.

Het verzoek tot ontheffing moet ondersteund worden door een externe deskundige door wie de leerling een aantal maanden begeleid is. Het verzoek wordt besproken door de remedial teacher, de desbetreffende afdelingsleider/unitleider en de docenten van de talen. Zij bekijken of de slaagkans van de leerling in gevaar komt door de tweede moderne vreemde taal.

Alle bovenstaande regels zijn een richtlijn voor het beleid. Soms kan een individuele situatie aanleiding zijn om af te wijken van de bovenstaande regels. De leerling en/of ouder(s) dienen daartoe een schriftelijk verzoek in bij de directie.

Aangepaste normering voor leerlingen met dyslexie

Dyslectische leerlingen hebben bij elke toets recht op extra toetstijd (20% van de werkelijke toetstijd). Daarnaast wordt er bij een aantal vakken ook rekening gehouden met de normering bij toetsen. Bij de normering van de toetsen die dyslectische leerlingen maken wordt onderscheid gemaakt tussen de vakken Engels, Frans, Duits en Nederlands, en de andere vakken.

Normering niet-taalvakken en Grieks en Latijn: De docenten houden bij de beoordeling van spelfouten bij toetsen van niet-taalvakken rekening met de problematiek van de dyslectische leerling. Er is afgesproken dat spelfouten in toetsen niet meetellen.

Normering andere talen: Als het toetsen van spelling het doel van de toets is, is er een aangepaste normering. Er is onderscheid in normering voor de onderbouw en de bovenbouw. Onder spellingtoetsen verstaan we woorden- en zinnentoetsen van

Engels, Duits, Frans, maar ook spellingtoetsen van Nederlands (bijvoorbeeld over spellingregels, moeilijke woorden).

Docenten maken van tevoren bekend of een toets een spellingtoets is of geen spellingtoets, zodat de leerlingen ervan op de hoogte zijn of spelfouten wel of niet meetellen.

Spelling- en grammaticatoetsen onderbouw: Voor spellingfouten wordt in de onderbouw 0,1 punt aftrek per spellingfout gerekend met een maximum van 1 punt. De secties van de verschillende talen hebben zelf vastgelegd wat zij onder een spelfout verstaan.

Spelling- en grammaticatoetsen bovenbouw: op het eindexamen tellen spellingfouten voor alle leerlingen mee tot een vooraf bepaalde maximumaftrek. In het voor- en eindexamenjaar wordt deze norm eveneens toegepast bij PTA-toetsen en schoolexamens, ook voor dyslectische leerlingen. In vwo 4 wordt de normering in de loop van het jaar opgebouwd van “normering onderbouw” naar “normering bovenbouw”. De secties verzorgen hiervoor een opbouwschema.

Niet-spellingtoetsen (bijvoorbeeld brief, toets literatuur) onderbouw: spellingfouten tellen niet mee.

Niet-spellingtoetsen (bijvoorbeeld brief, toets literatuur) bovenbouw: spellingfouten tellen in het voor- en eindexamenjaar wel mee, met een vooraf bepaalde maximumaftrek. In vwo 4 wordt de normering in de loop van het jaar opgebouwd van “normering onderbouw” naar “normering bovenbouw”.

Luistertoetsen: in de onderbouw zijn er geen aanpassingen voor dyslectische leerlingen. In de bovenbouw kunnen dyslectische leerlingen indien nodig, na overleg met de docent, een aangepaste luistertoets maken.

Leesvaardigheidstoetsen onderbouw en bovenbouw: er is geen aangepaste normering of aangepaste toets, wel krijgen dyslectische leerlingen extra tijd.

Procedure voor het verlenen van faciliteiten dyslexie

- A. Leerling heeft reeds een dyslexieverklaring:
 1. De Remedial Teacher (RT) analyseert het onderzoeksverslag en de verklaring. Er wordt geïnformeerd naar de remediërende behandelingen die op school of extern gedaan zijn.
 2. De RT gaat in gesprek met de leerling om te bekijken waar de leerling tegenaan loopt in lessituaties. Dit gebeurt zo mogelijk voor de zomervakantie.
 3. Op basis van alle verkregen informatie stelt de RT de faciliteiten vast. Deze faciliteiten worden concreet geformuleerd en vermeld op een faciliteitenpas (groene kaart). Hierop staan naast de zaken waar docenten rekening mee houden (de rechten van de leerling), ook de zaken waar de leerling zelf aan werkt (de plichten van de leerling).
 4. De RT bekijkt of er extra remedial teaching nodig is op school of extern.

5. De RT spreekt minimaal eenmaal per jaar met de dyslectische leerlingen. Zij maakt indien nodig een kort verslag van het gesprek en bespreekt dit met de mentoren en de coördinatoren. Eventuele inzet extra ondersteuning wordt met leerling en ouders besproken.

B. Leerlingen in de brugklas

1. In oktober maken alle leerlingen Cito-Volg leesvaardigheid en woordenschat.
2. De RT bekijkt de uitslagen. De leerlingen die uitvallen bij lezen worden uitgenodigd voor een vervolgonderzoek. Voorafgaand aan dit vervolgonderzoek worden ouders ingelicht door de mentor.
3. Als uit het vervolgonderzoek blijkt dat er geen sprake is van een achterstand op het gebied van lezen en/ of spellen, geeft de mentor of RT dit door aan de ouders. Als er wel een achterstand wordt gesignaleerd, neemt de mentor of RT contact op met de ouders om het vervolgtraject toe te lichten.
4. De RT gaat remediëren. Als na het remediëren blijkt dat de gesignaleerde problemen hardnekkig zijn, wordt in overleg met de ouders, de leerling doorverwezen voor een dyslexieonderzoek.
5. Leerlingen van wie de basisschool bij de warme overdracht heeft aangegeven dat er een vermoeden van dyslexie is, zullen vanaf het begin van het jaar gevolgd worden. Als er in september/oktober geen bijzondere zaken te zien zijn zullen zij dezelfde stappen doorlopen, anders worden zij al eerder gescreend. Als er uitval te zien is op de d/dt-fouten, dan wordt met een eventueel vervolgonderzoek gewacht totdat dit onderwerp bij het vak Nederlands aan de orde is geweest en de toetsresultaten hiervan bekend zijn.
6. Als dyslexie is vastgesteld analyseert de RT het onderzoeksverslag en de verklaring.
7. De RT heeft een gesprek met de leerling om te bekijken waar de leerling tegenaan loopt in lessituaties. De mentor van de leerling vraagt (in overleg met de RT) aan de docenten die lesgeven aan deze leerling, wat zij in de lessituatie/bij toetsen opmerken.
8. Op basis van alle verkregen informatie stelt de RT de faciliteiten vast. Deze faciliteiten worden concreet geformuleerd en vermeld op een faciliteitenpas (groene kaart). Hierop staan naast de zaken waar docenten rekening mee houden (de rechten van de leerling), ook de zaken waar de leerling zelf aan werkt (de plichten van de leerling).
9. De RT bekijkt of er extra remedial teaching nodig is op school of extern.
10. De RT spreekt minimaal eenmaal per jaar met de dyslectische leerlingen. Zij maakt indien nodig een kort verslag van het gesprek en bespreekt dit met de mentoren en de coördinatoren. Eventuele inzet extra ondersteuning wordt met leerling en ouders besproken.

C. Leerlingen in hogere leerjaren

1. Er ontstaat een vermoeden van dyslexie (bijv. door signalen van docenten, signalen van de leerling zelf, signalen van ouders). De mentor heeft contact met ouders om het traject door te spreken.

2. De mentor van de leerling vraagt na overleg met de Remedial Teacher (RT) aan docenten wat hen opvalt.
3. De RT start een dyslexievooronderzoek op, om vast te kunnen stellen of er sprake is van achterstand op lezen en/of spellen.
4. Indien er sprake is van een achterstand gaat de RT remediëren. Als na remediëren blijkt dat de achterstand hardnekkig is, wordt in overleg met de ouders, de leerling doorverwezen voor een dyslexieonderzoek.
5. Als dyslexie is vastgesteld analyseert de RT het onderzoeksverslag en de verklaring. Vervolgens worden de stappen gezet, beschreven bij de punten B7 t/m B10.
6. In het eindexamenjaar zullen we geen onderzoeken meer doen. Omdat het traject een aantal maanden beslaat en omdat een leerling eventuele hulpmiddelen minimaal zes maanden gebruikt moet hebben, is er bij een onderzoek dat start in het examenjaar namelijk te weinig tijd om dit goed af te ronden.

Tot slot

Elke twee jaar wordt dit protocol geëvalueerd en zonodig bijgesteld. Het protocol wordt op de website gepubliceerd en ligt ter inzage bij de coördinatoren, RT'er, de conrector en de zorgcoördinator.

Bijlage 1: Procedure gebruik Kurzweil

Voorwaarden

- Door de remedial teacher is vastgesteld op basis van de dyslexieverklaring of eigen onderzoek, dat de dyslexie dusdanig ernstig is, dat de leerling voorleessoftware nodig heeft.
- De school zorgt voor een licentie. Ouders bestellen de gesproken schoolboeken bij Dedicon, de kosten worden door de school vergoed.
- De dyslectische leerling moet ervaring opdoen in het werken met voorleessoftware door Kurzweil regelmatig te gebruiken. Een korte training in het werken met Kurzweil wordt aangeboden.
- Kurzweil wordt in principe gebruikt voor de PTA-toetsen (in toetsweken). Incidenteel kunnen ook andere toetsen hiermee gemaakt worden, dit in overleg met de remedial.

Examentoetsen met gebruik van Kurzweil

De examensecretaris organiseert het maken van examentoetsen met Kurzweil .

De RT'er geeft door welke leerlingen examentoetsen maken met Kurzweil .

Docenten leveren alle examentoetsen digitaal aan.

De examensecretaris levert een laptop met Kurzweil licentie, een koptelefoon (de leerling mag eventueel eigen oortjes gebruiken), een usb-stick met de toets in pdf-bestand. De surveillant reikt het materiaal uit, neemt het ook weer in en levert het in bij de examensecretaris.

Luistertoetsen voor de moderne vreemde talen worden niet gemaakt met Kurzweil. Leerlingen werken met de versie met tijdverlenging.

De examensecretaris is verantwoordelijk voor het bestellen van cd's met digitale examens (Centraal Schriftelijk Examen) voor het gebruik van Kurzweil.

Een medewerker van de administratie is belast met de examenadministratie, onder supervisie van coördinator(en) examens.

Bijlage 2: Faciliteitenpas dyslexie (groene kaart)

VOORZIJD

ACHTERZIJD

VOORZIJD	ACHTERZIJD
  Faciliteitenpas 2018-2019 Naam Klas / Mentor	 Zorg ervoor dat je deze kaart altijd bij je hebt!
<p>mag bij proefwerken en toetsen gebruik maken van</p> <ul style="list-style-type: none">☒ Extra tijd☒ Afwijkende normering☒ Faciliteiten bij luistertoetsen☒ Vergroot lettertype <p>Overige faciliteiten:</p>	Tijdens de les: <ul style="list-style-type: none">• Maak goede aantekeningen, kopieer ze anders• Schrijf het huiswerk op• Raadpleeg ook Magister• Vraag indien nodig om hulp Tijdens jouw huiswerk: <ul style="list-style-type: none">• Werk iedere dag; werk vooruit• Werk met software, cd's, dvd's van de methode• Lees een tekst opnieuw als je die niet snapt• Maak aantekeningen of schema's• Zorg ervoor dat je (huis)werk in orde is Bij toetsing: <ul style="list-style-type: none">• Lees goed• Controleer je werk, ben je niets vergeten?
Zorg ervoor dat je deze kaart altijd bij je hebt!	